

Länsstyrelsen
Stockholm

Havs
och Vatten
myndigheten

Bilaga 3: Översikt av olika vattendokuments syfte

Hur ska bilagan användas?

Bilagan ger en överblick över olika typer av vattendokument och hur de skiljer sig åt. Då det förekommer många olika begrepp och benämningar på vattendokument, där vissa är krav och andra är frivilliga, finns ett värde i att orientera sig hur de kan hänga ihop respektive avgränsas från varandra. Sammanställningen bygger på underlag från redan framtagna kommunala vattendokument och Havs- och vattenmyndighetens (HaV) vägledning för kommunal VA-planering (rapport 2014:1). I tabell 1 hänvisas till denna vägledning.

Observera att det inte finns fastställda nationella termer för annat än de dokument som omfattas av HaV:s vägledning.

Olika vattendokument

Nedan beskrivs olika typer av vattendokument som tematiskt eller geografiskt kan användas i det kommunala vattenarbetet. Olika dokument utgör också olika stöd i strategisk vattenplanering eller på praktisk nivå med åtgärdsarbete, stöd i tillsyn eller i exploateringsärenden. De varierar alltså kring hur specifika eller detaljrika de är. Alla bidrar till en ökad kunskap och hjälper till att målinrikta och avgränsa insatserna. Enligt kommunala erfarenheter har vattendokumenterna flera gemensamma nämnare, bland annat bör de;

- ha förankrats och beslutats i den politiskt styrda organisationen så att finansiering för dess genomförande och förvaltning hänger med,
- ha föregåtts av förvaltningsövergripande samarbete för att tillse att alla nödvändiga perspektiv har avhandlats och att det finns en förståelse för dokumentets syfte och innehåll internt,
- beskriva ansvarsfrågan och den löpande organiseringen internt inom kommunen och hur kommunen samverkar med externa aktörer, uppströms och nedströms för att underlätta planens genomförande.

Det bör understrykas att varje kommun gör egna val över vilka typer av dokument som tas fram, och vilka frågor som bör kombineras tematiskt. Det är inget mål i sig att ta fram olika dokument. Fokus bör vara på att rätt frågor diskuteras, prioriteras och planeras och att de planer som tas fram faktiskt kan genomföras.

Om det saknas strategiska och styrande dokument för vattenplanering i en kommun kan det vara en fördel att börja arbeta med en vattenplan. Strukturen för denna lämpar sig för att beskriva kommunens övergripande inriktning och målsättning med vattenarbetet. Syftet är att få alla vattenprocesser i kommunen att hänga ihop och en vattenplan svarar därför väl mot [åtgärd 1 i Vattenmyndigheternas Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027](#). I den processen diskuteras viktiga frågor kring ansvar och roller i vattenarbetet, vilket är en nyckelfråga att lösa för att komma vidare på ett bra sätt.

Denna bilaga kan behövas eftersom det finns så många olika typer av vattendokument och det kan vara svårt att förstå vilka som egentligen behövs och vad de ska innehålla. När er kommun står inför ett arbete att ta fram ett vattendokument kommer ni högst sannolikt ställas inför svåra gränsdragningar. Men varför kan inte allt ingå i ett och samma dokument? Här är några argument för och emot:

Argument för färre styrdokument

- Enklare att få överblick av alla vattenrelaterade frågor
- Involverar vanligtvis fler förvaltningar/aktörer och fångar därför bättre alla behov
- Minskar risk för motstridiga styrsignaler från olika dokument
- Kommunen saknar resurser att ta fram och/eller driva genomförandet av styrdokumentet

Argument för fler styrdokument

- Styrningen kan bli för otydlig i övergripande styrdokument (eller om de saknas helt)
- Frågorna kan ägas tydligare om styrdokumentet/arbetet utgår från den egna förvaltningen/nämnden

Vissa vattendokument är lagkrav

En första grov uppdelning av olika typer av vattendokument kan göras i sådana som krävs enligt lag eller andra nationella regleringar (Tabell 1) och andra som är frivilliga (Tabell 2).

Andra utgångspunkter som kan påverka hur ni avgränsar och lägger upp er vattenplan kan vara regionala planer såsom vattenförsörjningsplaner eller regionplaner i vissa regioner. Lokalt kan andra interna styrdokument vara av relevans såsom Översiktsplan, Klimatplan, Miljöprogram, Grönplan eller Bostadsförsörjningsprogram.

Tabell 1 redovisar mer utförligt olika typer av vattendokument, vad som är deras syfte, huvudsakliga innehåll och hur de används. För att få en mer konkret bild av de olika inriktningarnas innebörd är det bra att titta på några exempel från andra kommuner.

Tabell 1. Sammanställning över olika typer av vattenplaneringsdokument som krävs enligt lag eller annan nationell reglering.

Typ av dokument	Geografisk omfattning	Innehåll	Används till	Övrigt
VA-plan, VA-policy, Dagvattenpolicy, Dagvattenplan, Vattentjänstplan				
<p>Strategiskt och kommunövergripande.</p> <p>Ska beslutas av kommunfullmäktige då de påverkar VA-taxan.</p>	<p>Kommunens hela geografiska område</p>	<p>VA-plan: Kan fungera som paraply för alla dokumenten. Enskilt ska den beskriva behov av VA-försörjning och dess påverkan på vattenstatus, prioriteringsprinciper mellan åtgärder och geografiska områden, finansieringsunderlag, ansvarsfördelning.</p> <p>VA-policy: Principer för hur VA-utbyggnad ska prioriteras och när allmänt VA ska inrättas. Kan ingå som del i VA-plan.</p> <p>Vattentjänstplan: Långsiktig planering av hur dricksvatten, avlopp och dagvatten ska tillgodoseas och bedömning av åtgärder för att hantera skyfall. Kan ingå i VA-plan.</p> <p>Dagvattenpolicy: Ansvarsfördelning, mål och prioriteringsprinciper. Kan ingå i dagvattenplan.</p> <p>Dagvattenplan: Beskriver hur dagvatten ska byggas ut, byggas om och underhållas. Kan ingå i VA-plan.</p>	<p>VA-plan är ett planerings- och beslutsunderlag för en effektiv VA-hantering i kommunen på kort och lång sikt, som ska ge möjlighet att följa miljökvalitetsnormer för vatten. Bör ge besked om vilka vatten som behöver skyddas för nuvarande och framtida behov av dricksvatten, förnysetakt ledningsnät, hushållning i allmän och enskild VA-försörjning.</p> <p>Vattentjänstplanen rör främst utbyggnaden av VA och är därmed liknande (men smalare då kopplingen till miljökvalitetsnormer saknas).</p> <p>Dagvatten är en viktig fråga för att kunna följa miljökvalitetsnormerna och kan behöva en tydlig riktning vid framför allt nybyggnation och kopplar därmed tydligare till stadsplanering.</p>	<p>Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 säger att "Kommunerna ska upprätta eller revidera plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten (VA-plan) och genomföra åtgärder i enlighet med planen så att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten ska kunna följas".</p> <p>Att kommuner ska ha en Vattentjänstplan blir lagkrav (2006:412) från 1 jan 2024.</p> <p>Avloppsvatten innefattar spillvatten och dagvatten, och ibland även dräneringsvatten enligt HaV:s vägledning.</p>

Tabell 2. Exempel på frivilliga vattenplaneringsdokument och hur de kan användas.

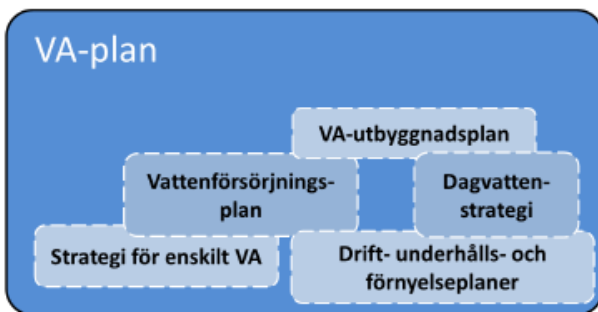
Typ av dokument	Geografisk omfattning	Innehåll	Används till	Övrigt
Vattenplan, blåplan, handlingsplan för vatten, vattenprogram				
<p>Strategisk och kommunövergripande karaktär</p> <p>Bör beslutas av kommunövergripande nämnd (KF/KS)</p>	<p>Kommunens sjöar, vattendrag, grundvatten och kustvatten.</p>	<p>Mål med vattenarbetet – inriktning för utveckling, nyttjande och skydd av vattenmiljöerna. Kopplingar till kommunens övriga arbete och ansvar.</p> <p>Ansvar och organisation. Lagkrav, utmaningar och behov. Beskriver mark- och vattenanvändningen. Beskriver finansiering för arbetet.</p>	<p>Blåplan används normalt till naturliga vatten medan vattenplan täcker alla typer. I övrigt är det bara olika namn för samma typ av paraplydokument. Skydd och utveckling av vattenmiljöerna för att ta tillvara på vattnets ekologiska, ekonomiska och sociala värden. Beskriver hur miljö kvalitets-normerna för vatten ska följas. Underlag i kommunens översiktsplan och till fördjupade arbeten för bättre vatten, t.ex. framtagande av andra vattendokument. Underlag i detaljplanering och tillsyn.</p> <p>Internt och externt kommunikationsunderlag för att ange hur kommunens vattenarbete ska utvecklas så att ett tydligt fokus på operativa åtgärder nås. Kunskapsunderlag för att kommunicera värden med externa, för dialog internt på kommunen. Underlag i verksamhetsplanering och budgetarbete.</p>	<p>Bra dokument att "starta" en mer strategisk vattenplanering med eftersom det sammanfattar såväl vision/mål med arbetet som förutsättningar och beskriver organisation och ansvarsfördelning för hur vattenfrågorna ska drivas internt.</p> <p>Kan motsvara de kommunala grönplanerna som beskriver hur man kan bevara och utveckla grönområden och naturvärden.</p> <p>Frivilligt, ingen rättslig verkan.</p> <p>Det rekommenderas inte att separera olika vattentyper genom separata vattenplaner då åtgärder på land påverkar åtgärder i kusten.</p>
Lokalt åtgärdsprogram (LÅP), Avrinningsområdesvis åtgärdsplan (ARO-ÅP)				
<p>Praktiskt genomförandestöd.</p> <p>Kan beslutas på olika nivåer, från kommunövergripande nämnd till styrgrupp för vatten.</p>	<p>LÅP: Enskild vattenförekomst, eller del av ett avrinningsområde.</p> <p>ARO-ÅP: Helt avrinningsområde, kan vara stort eller litet</p>	<p>Detaljerad beskrivning om miljö tillstånd, påverkanskällor, påverkansbedömning och vilka åtgärder som ska göras, kostnad och förslag på finansiering och ansvar för genomförandet.</p>	<p>Underlag i t.ex. detaljplanesammanhang men kan också vara viktigt underlag i en översiktsplan. Underlag i kommunens åtgärdsplanering, underlag till exploateringsprogram eller bostadsförsörjningsprogram, i arbetet med VA-planering, dricksvattenplanering, tillsynsplanering.</p> <p>Kan användas som ett tillägg eller komplettering till vattenplanen och som kommunikationsunderlag internt och externt.</p> <p>Avrinningsområden går ofta över kommungränser och blir därför en anledning till samverkan kring ARO-ÅP. Viktigt att definiera ansvarsfrågor och resursbidrag från inblandade kommuner.</p>	<p>Är frivilligt, i de fall kommunen delar vatten med annan kommun bör en överenskommelse med genomförandeplan träffas mellan berörda kommuner. Kräver ett brett samarbete med olika aktörer i avrinningsområdet för gemensamma mål och prioriteringar kring åtgärder.</p> <p>Åtgärderna ser till behovet som helhet i avrinningsområdet/vattenförekomsten.</p> <p>Tas fram inom en kommun eller i mellankommunal samverkan.</p>
Kommunal vattenförsörjningsplan (VFP), Nödvattenplan (NVP)				

<p>Strategiskt och kommunövergripande.</p> <p>Bör beslutas av kommunövergripande nämnd.</p>	<p>Kommunens alla potentiella dricksvattenresurser.</p>	<p>VFP: Bör beskriva och lyfta fram vattenresurserna och innehålla en prioritering av de viktiga resurserna med syftet att säkra tillgången på dricksvatten på lång sikt. Bör sammanställa alla behov av vatten, även för t.ex. bevattning och industriändamål. Kan ingå i VA-plan.</p> <p>NVP: Står för ett beredskapsperspektiv vid större distributionsavbrott.</p>	<p>VFP: Kan användas som en del i arbetet med VA-planen, men kan också vara en fristående del som ger ett underlag till VA-planen. Ska kopplas ihop med regional vattenförsörjningsplan när sådan finns.</p> <p>NVP: Beskriver hur vatten vid kris kan nå konsumenterna på andra sätt och vilka målgrupper/verksamheter som ska prioriteras.</p>	<p>Viktigt att titta på kommunens samlade vattenresursförsörjning. Annan användning kan stå i konflikt med dricksvattenförsörjning.</p> <p>Hur vattenförsörjningsplaner kan se ut och hur man kan ta fram dem beskrivs bland annat i rapporter från Sveriges Geologiska Undersökning (SGU) och Länsstyrelsen i Västra Götalands län.</p> <p>Livsmedelsverket har guide för nödvatten.</p>
Klimatanpassningsplan				
<p>Strategiskt och kommunövergripande.</p> <p>Bör beslutas av kommunövergripande nämnd.</p>	<p>Hela kommunens yta</p>	<p>Innehåller vanligtvis flera insatsområden, men översvämning från vattendrag respektive skyfall brukar vara bland de viktigaste, vilket också kan påverka råvattenkvalitet och ha en koppling till beredskap och krishantering.</p>	<p>Förebygga driftstopp eller annan negativ påverkan från t.ex. översvämning.</p>	<p>Har tydlig koppling till översiktlig planering (var passar att bygga) och detaljplanering (hur dagvatten ska hanteras i nya bostadsområden för att minska översvämningrisk vid skyfall).</p>

Havs- och vattenmyndighetens vägledning innehåller illustrationer för hur olika vattendokument kan förhålla sig till varandra (Figur 1 och Figur 2). Observera att myndigheten ännu inte har någon reviderad vägledning med anledning av lagkravet på Vattentjänstplan från 1 jan 2024.

Figur 1. Bilden hämtad från Havs- och vattenmyndighetens vägledning om kommunal VA-planering (rapport 2014:1). Principiell bild som visar hur översiktsplan, vattenplan, VA-plan respektive vattenförsörjningsplan kan förhålla sig till varandra.

Figur 2. Bilden hämtad från Havs- och vattenmyndighetens vägledning om kommunal VA-planering (rapport 2014:1). Principiell bild som visar att en VA-plan kan innehålla ett antal strategier och styrdokument med olika avgränsningar och benämningar. Det kan finnas både fler och färre styrdokument än de som visas här.

Styrning av dagvattenfrågor

VA-plan är ett dokument som kan innehålla flera andra styrningar (Figur 2), men som också har en egen vägledning kring innehåll och framtagande. Dagvatten är ett målområde som antingen kan vara del i VA-plan eller ett separat styrdokument. Då det finns väldigt många olika varianter på hur dagvattenfrågorna styrs i Sveriges kommuner ger vi här lite exempel som förhoppningsvis tydliggör när ett visst styrdokument kan passa. Syftet med sammanställningen är att ge stöd till kommuner som ska ta fram ett styrdokument kring dagvatten, men inte vet vilken typ. Observera dock att kommunerna har olika styrdokumentshierarkier där till exempel begreppet ”policy” kan betyda olika saker.

Dagvattenpolicy

Innehållet är vanligtvis mycket kortfattat i ett par punkter med principiella förhållningssätt till dagvatten. Här ges exempel från Vingåkers kommun som i sin policy i huvudsak har sex punkter:

1. Dagvattenanläggningar ska utformas så att man undviker skadliga uppdamningar vid kraftiga regn.
2. Dagvattenanläggningar utformas med hänsyn till lokala förutsättningar vid placering, dimensionering och reningsfunktion.

3. Förorening av dagvatten ska förebyggas redan vid källan.
4. Dagvattenanläggningar ska utformas så att en så stor del som möjligt av föroreningarna avskiljs och bryts ned under vattnets väg till recipienten.
5. Ledningar ska dimensioneras enligt Svenskt Vattens publikationer och anvisningar om dagvattenhantering och med hänsyn till klimatförändringens effekter.
6. I detaljplaner bör det alltid utföras en dagvattenutredning som utreder områdets behov av dagvattenhantering och eventuellt bildande av verksamhetsområde för dagvatten.

Dagvattenstrategi

Strategier innehåller typiskt målsättningar av något slag, oftast av ganska övergripande karaktär. Sätters kommun har till exempel i sin strategi med hänvisningar till berörda mål i Agenda 2030 och de nationella miljö kvalitetsmålen. De skriver även att strategin ska kompletteras med olika handläggarstöd som riktlinjer, rutiner och checklistor.

Det huvudsakliga innehållet fördelas sedan på fyra strategiområden. Under varje strategiområde ingår flera strategier som är relativt lika de som Vingåker har i sin policy, men det blir mer detaljerat. För att illustrera har vi här valt ut två strategier under respektive strategiområde från Sätters dagvattenstrategi (totalt anges 18 strategier).

Framtidssäkra och minimera risker

- Dagvattenanläggning ska vid ny- och ombyggnation dimensioneras utifrån rådande branschstandard. Hänsyn ska tas till klimatförändringar och planerad framtida bebyggelse.
- I samband med ombyggnad av befintlig bebyggelse där arbetet inte föregås av detaljplanearbete, ska behov och möjlighet till förbättrad dagvattenhantering beaktas i ett tidigt skede.

Skydda vattentäkter och övriga recipienter

- Vid om eller nybyggnad av transportled för farligt gods ska kommunen bevaka sina intressen gällande dricksvattenkvalitet och vara en aktiv samrådspart till Trafikverket.
- I första hand ska åtgärder vidtas vid källan så att dagvattnet inte förorenas genom att exempelvis välja bort byggnadsmaterial och aktiviteter som avger miljöfarliga ämnen via dagvatten.

Dagvatten som resurs

- Dagvattnets möjlighet att nyttjas för bevattning av planteringar och träd i stadsmiljö och som släckvattenresurs ska beaktas.
- Vid planering av gårdsmiljöer, villatomter, offentliga rum och allmänna platser ska dagvatten nyttjas som resurs för att skapa ekosystemtjänster och attraktiva miljöer för människa, flora och fauna. Dessa dagvattenlösningar ska även utformas så att de bidrar till rening och utjämning av dagvattenflödet.

Samordnad dagvattenhantering och ökat engagemang

- Fastighetsägare, verksamhetsutövare och väghållare ska tydligt informeras om sitt ansvar för en hållbar dagvattenhantering vid bygglov, markanvisning, exploateringsavtal, tillsynsärenden mm

- Kommunen ska verka för att synliggöra genomförda dagvattenåtgärder för att höja medborgarnas förståelse för dagvattnets del i samhällets kretslopp.

Vidare innehåller strategin ett avsnitt om vilket ansvar för dagvatten som åligger såväl kommunala enheter som externa aktörer.

Dagvattenplan

En dagvattenplan är i allmänhet mer omfattande. Delar som tillkommer kan till exempel vara en nulägesanalys och beskrivning av olika delavrinningsområden, lagstiftning som styr dagvattenarbetet, och hur frågan hanteras i andra styrdokument såsom översiktsplanen. Det kan också ingå olika riktvärden för föroreningshalt i dagvatten. Sedan finns också likheter med strategidokument i att det vanligtvis finns mål och principiella strategier under flera strategiområden och en ansvarsfördelning.

Vi har som exempel tittat på Enköpings dagvattenplan. Strategierna som ingår har många likheter med Sätters dagvattenstrategi så vi återger inte dem här. Däremot har Enköping utvecklat fler och tydligare mål (tio stycken).

Dagvattenriktlinjer

Slutligen finns också exempel på dagvattenriktlinjer. Vi använder här Heby som exempel och konstaterar att riktlinjerna har många likheter med strategi och plan genom att de redovisar principer och ansvarsfördelning. Det som skiljer är främst att riktlinjerna är de mest detaljerade, men ändå kortfattade då de går rakt på styrningen utan så mycket annan text. Riktlinjerna redovisar även riktvärden för föroreningar och exempel på prioriteringsprincip: ”Dagvatten ska renas och fördröjas så nära källan som möjligt enligt trestegsprincipen:

1. Lokalt omhändertagande av dagvatten på fastighetsmark: Består av flera olika lösningar för att behandla och omhänderta vattnet i ett tidigt skede. Detta kan åstadkommas genom infiltration och perkolation eller genom lokal fördröjning av dagvattnet.
2. Flödesutjämning och rening: Det vatten som inte kan tas omhand lokalt, eller som kräver ytterligare rening, leds via trög avledning till någon form av utjämning och rening.
3. Avledning: Den mängd vatten som nu finns kvar ska avledas till recipient eller genomgå ytterligare rening”.

Det ingår också i detta fall principer som gäller externa aktörer och invånare. ”Vid användning av kemikalier som kan komma i kontakt med dagvatten ska följande beaktas:

- Alla som använder kemikalier bör använda de som är minst skadliga ur miljösynpunkt.
- Fordon får inte tvättas på gatan eller på garageinfart med avledning till allmänt dagvattensystem.
- Lagring och hantering av kemikalier inom- och utomhus ska ske så att spill eller läckage inte kan nå dagvatten. Kemikalier bör därför lagras invallade och invallade förvaringsytor utomhus ska vara hårdgjorda och försedda med tak.

- Vid fasadtvättning och klottersanering bör rengöringsmedel väljas som inte förorenar dagvattnet.
- Bensinstationer och fordonstvättar ska ha separat oljeavskiljare för dagvatten. Oljeavskiljaren ska dimensioneras för att klara i Tabell 1 angivna riktvärden för föroreningshalter i dagvatten. Kompletterande rening kan krävas utöver oljeavskiljare för att klara riktvärdena”.

Dagvattenprogram

Uppsala har ett dagvattenprogram som har stora likheter med en strategi genom att det har mål, strategier och ansvarsfördelning. Generellt har program lite mer allmän brödtext snarare än skarpa formuleringar. Här ges exempel på ett mål från Uppsala.

”Övergripande mål: *Bevara vattenbalansen*

För att undvika skador på grund av ändrad vattenbalans är det viktigt att dagvatten hanteras lokalt genom infiltration och lokal fördröjning. I vissa fall kan det dock vara olämpligt att infiltrera dagvatten, exempelvis om marken är förorenad eller om dagvattnet innehåller höga föroreningshalter. Särskilt inom skyddsområden för dricksvattentäkt måste lämpligheten för infiltration utredas. Den som är ansvarig för infiltrationsanläggningen för dagvatten är även ansvarig för dess underhåll och kontroll. Genom att dagvatten tillåts infiltrera minimeras även den totalt avrunna mängden vilket även leder till en minskad föroreningsbelastning på sjöar och vattendrag”.

Sammanfattning dagvattendokument

Även om det finns fem typer av styrdokument kring dagvatten så är innehållet relativt likartat. Grunderna är att formulera några principer för hur dagvatten ska hanteras och bestämma en ansvarsfördelning. Så vilken ska väljas?

- Minst arbetsinsats krävs för *policyn*. Den är kortast. Den kan även inkluderas som avsnitt i till exempel en VA-plan för att minska antalet styrdokument.
- Vill ni säga mer än någon sida och koppla på mål om dagvatten är kanske *strategi* något för er? Oftast finns flera målområden med underliggande strategier (vägledande principer). Dessa kan dock likaväl ingå i en översiktsplan eller en VA-plan som utgöra ett eget dokument.
- *Riktlinjer* passar för er som detaljerat vill beskriva arbetssätt som kanske går längre än principer och dessutom beskriver arbetsgång, riktvärden och liknande. Kan dock fortfarande vara ganska kortfattat. Är sannolikt vanligare som eget styrdokument.
- *Plan* gäller främst för er som vill sätta tydligt fokus på dagvattenfrågorna. Här kan ni breda ut er och ge en ordentlig nulägesanalys, ha flera målområden med separata mål att nå och skriva fler detaljer kring strategier (vägledande principer). Förstahandsval om ni vill ha ett separat dagvattendokument.
- Program är lite svårt att förorda ur något perspektiv då det oftast är mer allmänt hållet, men ändå längre än en policy och därför riskerar otydlighet, men det kan finnas argument för detta val i enskilda organisationer.

Exempel på innehåll i vattenplan

Vattenplan är ett frivilligt dokument som saknar nationell styrning av innehåll eller syfte. Denna handbok ger dock tips på disposition i bilaga 5 Disposition vattenplan - mall. Ett annat stöd för framtagande av en vattenplan är att titta på andra kommuners planer. Nedanstående åtgärder är tagna från vattenplanerna för tre små kommuner; Nykvarn, Vaxholm respektive Salem. Lokala referenser och vissa detaljer är borttagna så att åtgärderna blir mer allmängiltiga. I kursiv stil anges tillkommande exempel från de större kommunerna Uppsala, Västerås respektive Örebro där de innebär något väsentligt annorlunda än småkommunernas exempel. Listan kan användas som diskussionsunderlag för vad som kan vara relevanta åtgärder i er kommun.

Miljögifter

- Ta fram handlingsplan för förorenade områden
- Ställ krav på att förorenade områden i anslutning till vattenförekomster utreds
- Prioritera tillsyn av hantering av bekämpningsmedel
- Uppströmsarbete i avloppsledningsnätet för att minska belastning av miljöfarliga ämnen från hushåll och verksamheter
- Provtva och riskbedöma nedlagda deponier
- Information och tillsyn av båtklubbar/småbåtshamnar med inriktning miljögifter i båtbottnfärger
- Utse ordinarie snötippor och kontrollera dess föroreningar
- Förhållningssätt till kemiska bekämpningsmedel på kommunens hårdgjorda ytor
- Undvik anläggande av ytor för barn- och fritidsverksamhet som innehåller ämnen som kan läcka, t.ex. konstgräsplaner
- *Ta fram miljöövervakningsprogram*
- *Kartlägga förekomst av PFAS och vid behov planera åtgärder*
- *I avtal om båtuppläggningsplats ställa krav om miljöhänsyn*
- *Minska risken för tillförsel av mikroplast till ytvatten (t.ex. konstgräsplaner, vägar, nedskräpning)*
- *Informera invånare om utsläpp av farliga ämnen från småskalig vedeldning*

Övergödning

- Prioritera tillsyn jordbruksverksamhet utifrån miljö kvalitetsnormer för vatten
- Prioritera tillsyn hästverksamhet utifrån miljö kvalitetsnormer för vatten
- Initiera projekt på kommunal mark för minskad övergödning och ökad biologisk mångfald
- Restaurering av våtmark
- Återmeandra vattendrag
- Skydds-/kantzoner mot vattendrag, sjöar och diken används vid uttag av kommunalt ägd skog
- Krav på skydds-/kantzoner på utarrenderad kommunal jordbruks - och skogsmark
- Sprid information om miljöanpassad dikesrensning
- Förbättra funktion och användarvänlighet av latrintömningsstationer
- *Återskapa våtmarker i skogsmark genom "pluggning" av diken och liknande*
- *Genomföra avrinningsområdesvis tillsyn på djurhållare och vid behov förelägga åtgärder*

- *Införa bestämmelser som säkrar miljö kvalitetsnormer vid arrendering av kommunal jordbruksmark*

Dagvatten

- Ta fram Dagvattenplan och -policy
- Utvärdera funktion hos dagvattendammar och upprätta vid behov provtagningsprogram och skötselplan
- Redogöra miljö kvalitetsnormer för vatten för ockliga detaljplaner
- Upprätta checklista för hur miljö kvalitetsnormerna för vatten bör beaktas vid framtagande av detaljplaner
- *I översiktsplan reservera mark som är lämplig för vattenfördröjning/-rening*
- *Kontinuerligt utreda påverkan på miljö kvalitetsnormer vid all fysisk planering och bygglov/tillsyn*
- *Ta fram stödmaterial för teknisk utformning av gata/park som bidrar till fördröjning och rening av dagvatten*

Akvatiska livsmiljöer

- Restaureringsprojekt för åtgärdande av vandringshinder
- Översyn av kommunens vattendrag med avseende på vandringshinder och utred möjliga åtgärder
- Skötselplan för vatten- och strandmiljöer i tätorter
- Avfallsrensning i känsliga vikar
- Inkludera marint avfall vid revidering av avfallsplan
- *Skapa fria vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande djur med beaktande av kulturmiljö värden*
- *Återskapa/förstärka lek- och uppväxtområden för fisk*
- *Genomför restaureringsåtgärder i försurade områden*

Avlopp

- Ta fram VA -plan inklusive VA-utvecklingsplan för anslutningar av enskilda avlopp
- Tillsyn för att enskilda avlopp ska uppnå hög skyddsnivå i prioriterade områden
- *Ta fram en vattentjänstplan*
- *Utveckla reningstekniken på avloppsreningsverken*
- *Minska risken för bräddning i avloppsreningsverket*
- *Ta fram handläggarstöd för att följa miljö kvalitetsnormer vid tillsyn och provning*
- *Kontinuerligt bedriva tillsyn på äldre små avloppsanläggningar*

Dricksvatten

- *Besluta om vattenskyddsområde för vattentäcker*
- *Vid behov uppdatera vattenskyddsföreskrifter som antagits innan senaste lagändringen*
- *Genomföra riktad tillsyn på verksamheter inom vattenskyddsområde*
- *Säkra tillgång till reservvatten och nödvatten*
- *Säkra att material som kommer i kontakt med dricksvatten inte släpper olämpliga ämnen*

Grundvatten

- Ta fram åtgärdsprogram för grundvattenförekomster som riskerar att ej uppnå god kemisk status
- Utredda skyddsbehov av åsar för grundvattenbildning

Natur- och kulturmiljö

- Inventera vattenförekomster med potentiella natur- och kulturvärden

Översvämning

- *Ta fram skyfallsplan*

Samverkan

- Tilldela resurser för samordnare som kan driva och utvärdera vattenplanens åtgärdsarbete
- Ta fram lokala åtgärdsprogram för statusklassade vattenförekomster
- Verka för bildandet av vattenråd
- Utveckla samarbetet kring vattenvård med grannkommuner
- *Delta i vattenråd/vattenvårdsförbund*
- *Delta i arbetet med kalkningsplaner för försurade områden*

Kunskapsspridning

- Sprid kunskap om kommunens vatten till allmänheten